

Kuulumisia Kasvun ja vanhenemisen (KaVa) tutkijoiden ilmastoaiheisesta syysseminaarista

Väestön vanheneminen ja ilmastomuutos ovat kaksi samanaikaista megatrendiä, joiden yhteiskunnalliset vaikutukset näkyvät muun muassa terveydessä, taloudessa ja oikeudenmukaisuudessa. Suomessa 65-vuotiaiden määrä on tuplaantunut kolmessakymmenessä vuodessa, ja Tilastokeskuksen ennusteiden mukaan vuonna 2050 joka kolmas suomalainen on yli 65-vuotias. Ilmaston lämpeneminen on Suomessa erityisen nopeaa ja tuoreiden ennusteiden mukaan kesälämpötilat tulevat nousemaan 2.4 °C ja talvilämpötilat 3.3 °C muutama vuosikymmenen kuluessa. (Ruosteenoja & Jylhä 2021.)

Kasvun ja vanhenemisen tutkijat ry (KaVa) järjesti keskiviikkona 12.10.2022 etäyhteyksin syysseminaarin teemalla *Ilmastomuutos ja ikääntyneet*. Seminaarissa eri alojen asiantuntijat kertoivat ilmastomuutoksen etenemisestä, sen vaikutuksista ikääntyneiden hyvinvointiin, muuttuviin olosuhteisiin sopeutumisesta, sosiaali- ja terveystalouden ekologisesti kestävästä sekä sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta ilmastomuutoksen seurausten jaossa. Seminaariin osallistui noin 30 henkilöä. Seminaarin avasi KaVan puheenjohtaja Linda Enroth.

Ilmastoasiantuntija *Reija Ruuhela* Ilmatieteen laitokselta kertoi ilmastomuutoksen etenemisestä ja sen ilmenemisen eri ulottuvuuksista. Ilmastomuutoksen seurauksena yksittäisten kuumien päivien lukumäärä kasvaa ja äärimmäiset helteet yleistyvät. Suomessa ilmasto lämpenee keskimääräistä nopeammin, ja koska olemme fysiologisesti tottuneet nykyistä viileämpiin kesiiin ja esimerkiksi asuinra-

kentaminen ja kaupunkisuunnittelu perustuvat kylmiin talviin, muuttuvat olosuhteet asettavat haasteita elämän useilla osa-alueilla.

Tutkimukset osoittavat, että ikääntyneet ovat erityisen alttiita helteiden terveysvaikutuksille. Kehon kyky sopeutua muuttuviin olosuhteisiin heikkenee iän myötä, ja useat krooniset sairaudet myötävaikuttavat helteiden aiheuttamiin terveyshaittoihin. Johtava tutkija *Maria Vaalavuo* Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta kertoi korkeiden lämpötilojen terveysvaikutuksista ja niiden taustalla vaikuttavista tekijöistä. Myös Suomessa hellejaksot lisäävät erityisesti ikääntyneiden sairaalakäyntejä (Astone & Vaalavuo 2021) ja kuolleisuutta (Ruuhela 2018). Lämpöaltistumisiin liittyvien sairaalakäyntien määrää lisäävät eniten hengityselin- ja munuaissairaudet sekä diabetes. Kuolleisuuteen puolestaan ovat yhteydessä hengityselinsairaudet sekä sydän- ja verisuonitaudit. Myös muistisairaudet, matalatuloisuus ja mielenterveyden häiriöt ovat yhteydessä korkeampaan sairastuvuuteen ja kuolleisuuteen korkeiden lämpötilojen aikana.

Sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä on tärkeää varautua korkeiden lämpötilojen yleistymiseen. Sairaaloissa on paljon riskiryhmiin kuuluvia henkilöitä, ja hygienian saattaa vaarantua kuumuuden vaikutuksesta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkija *Virpi Kollanuksen* mukaan helteisiin on varauduttu jonkin verran, ja monet sairaalat tunnistavat tarpeen kehittää varautumista. Helteisiin varautuminen vaatii suunnitelmallisuutta ja asiakkaiden hyvinvoinnin tiivistä seurantaa. Lisäksi tarvitaan erilaisia toimialarajoja ylittäviä toimintoja. Esimerkiksi

rakentaminen, kaupunkisuunnittelu ja viestintä ovat tässä merkittävässä roolissa. (Kollanus & Lanki 2021.)

Sosiaali- ja terveysalan palveluiden ympäristövaikutuksista on vasta vähän tietoa, mutta palveluiden tarpeen kasvaessa myös ympäristökuormitus kasvaa. Yliopistonlehtori *Jutta Pulkki* Tampereen yliopistosta käsitteli esityksessään ekologisesti kestävää toimintaa sosiaali- ja terveyspalveluissa. Palveluiden hiilikuormaa ja muita ympäristöhaittoja voidaan ehkäistä ja vähentää monin eri tavoin. Muun muassa matalapäästöisemmät asiakaskuljetukset, terveellinen ja kestävästi kasvatettu ruoka sekä jätehuollon toimivuuden parantaminen ovat tärkeitä keinoja ympäristöhaittojen hillinnässä. Keskeisessä roolissa on terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ennaltaehkäisevien palveluiden avulla, sillä niiden ympäristövaikutukset ovat vähäisemmät kuin vakavien sairauksien hoidossa. EKO-SOTE -hankkeessa kartoitetaan, miten sote-alaa voidaan ohjata kansallisesti kohti ekologisesti kestävämpiä toimintatapoja. (Pulkki & Västinsalo 2022.)

Ilmastonmuutoksen kustannukset ja terveyshaitat eivät jakaudu tasaisesti. Yliopistonlehtori *Simo Kyllönen* Helsingin yliopistosta on perehtynyt ilmasto-oikeudenmukaisuuteen. Ilmastonmuutoksen terveyshaittojen tiedetään olevan yleisempiä ikääntyvillä – heillä, joilla on toimintakyvyn rajoitteita tai pitkäaikais-sairauksia, köyhyysriskissä olevilla ja muun muassa maahanmuuttajataustaisilla henkilöillä. Haavoittuvassa asemassa oleville omien oikeuksien ajaminen saattaa olla haastavaa, ja siksi heidän näkemyksensä ilmastoasioista jäävät kuulematta. Tulevat sukupolvet eivät lähtökohtaisesti voi vaikuttaa nykyiseen päätöksentekoon, joka vaikuttaa suuresti heidän hyvinvointiinsa, eivätkä myöskään esimerkiksi eläimet. Vaikuttamisen ja omien oikeuksien ajamisen mahdottomuuden ongelmia on py-

ritty ratkaisemaan muun muassa kansalaisten ja asiantuntijoiden muodostamien paneelien ja raatien avulla. (Kyllönen 2013.)

Seminaari oli kokonaisuudessaan onnistunut ja ajatuksia herättävä.

Mari Nuutila, Geronomi (AMK) -opiskelija
Metropolia Ammattikorkeakoulu
mari.nuutila@metropolia.fi

Linda Enroth, TtT, tutkijatohtori
Kasvun ja vanhenemisen tutkijat ry:n puheenjohtaja
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta (terveystieteet)

Kirjallisuus

- Astone R, Vaalavuo M. Climate change and health: consequences of high temperatures among vulnerable groups in Finland. Helsinki: THL, 2021. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-780-7>
- Kollanus V, Lanki T. Helteen terveyshaitat ja niiden ehkäisy Suomessa. Helsinki: THL, 2021. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-673-2>
- Kyllönen S. Ilmastokysymys ja demokraattinen päätöksenteko. Teoksessa: Kortetmäki T, Laitinen A, Yrjönsuuri M, toim. Ajatuksia ilmastoetiikasta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto: 2013:35–62. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5279-2>
- Pulkki J, Västinsalo P. Sote-sektorin ekologinen kestävyys tarvitsee kansallista ohjausta. Alusta 2022. Internet: <https://www.tuni.fi/alustalehti/2022/06/22/sote-sektorin-ekologinen-kestavyys-tarvitsee-kansallista-ohjausta/> (viitattu 2.11.2022).
- Ruosteenoja K, Jylhä K. Projected climate change in Finland during the 21st century calculated from CMIP6 model simulations. *Geophysica* 2021;56(1):39–69. Internet: https://www.geophysica.fi/pdf/geophysica_2021_56_1_039_ruosteenoja.pdf (viitattu 3.11.2022).
- Ruuhela R. 2018. Impacts of weather and climate on mortality and self-harm in Finland. Helsinki: Ilmatieteen laitos, 2018. <http://hdl.handle.net/10138/258658>